

Samverkan nyckel till framgång

Nato/PfP-övningen Cooperative Key 2001 genomfördes i Bulgarien under två septemberveckor. Övningen var upplagd som fredsbevarande operation (PSO) där koalitionen uppgift var att förhindra de båda enklaverna "Brownlandia" och "Greylandia" att hamna i krig.

AV JERKER NILSSON

Flygverksamheten under Coop Key genomfördes från baserna Krumovo och Graf/Ignatievo runt staden Plovdiv. Cirka 1300 personer från 24 länder deltog i övningen, som organiserades av Nato:s södra flygkommando (AIR-SOUTH) i Neapel. Flest deltagare hade Bulgarien, USA, Nederländerna och Sverige.

Anledningen till att Sverige deltog i Coop Key var bland annat att utvärdera hur väl deltagande svenska förband var avpassade till den struktur, de bestämmelser och uppträdande med mera som Nato tillämpar. Genom att delta skulle vi få svar på hur väl de svenska SWAFRAP-förbanden med AJS37 och C-130 Hercules uppfyller kraven.

Det svenska flygvapnet deltog med cirka 70 personer. Sex AJSF 37 Viggen ur F 21 i Luleå fanns på plats liksom en TP 84 Hercules från F 7 i Såtenäs, en medicinenhet ur F 7 samt ledningsfunktioner ur Flygtaktiska kommandot (FTK) och även en enhet ur FÖS/FJS som deltog i CSAR- och Special Forces-verksamhet.

Terrorattack påverkade

Övningen hade knappt hunnit börja förrän en krissituation plötsligt blev verklighet. Redan den andra dagen, den 11 september, inträffade terrordåden i USA, vilket satte sin prägel på hela fortsättningen av Coop Key, inte minst för de amerikanska deltagarna. Inledningsvis tilläts de inte delta i

övningen, inte bära uniform och inte heller lämna hotellet. De fick senare tillåtelse att delta under övningens andra vecka.

Även för övriga deltagare blev följderna av attentaten märkbara. Bland annat höjdes säkerheten markant när bulgarisk militärpolis sattes in för bevakning, eskort och personkontroll.

Förevisning avslutade

Övningen inleddes med två dagar av planering för att sedan övergå i inflygningsdagar. Söndagen var en välbehövlig vilodag inför den andra veckans verksamhet med övningar måndag – onsdag.

På torsdagen genomfördes en DV-day (Distinguished Visitor) med besöksdag på Krumovo för cirka 140 politiker, generaler och andra VIP-gäster med Bulgariens president i spetsen.

Förevisningen hade som mål att visa upp alla de komponenter som deltog i den aktuella PSO (Peace Support Operation), såsom helikoptrar, CAS (Combat Air Support) fallskärmsfälld trupp och medicinsk verksamhet.

Den inleddes med en förbiflygning av deltagande flygplan med AWACS i spetsen och avslutades med flaggbärande fallskärmschoppare fällda från TP 84 Hercules. Mitt i förevisningsprogrammet genomförde den svenska besättningen även en luftlandsättning av specialförband för att säkra området.

FÖRFATTAREN ÄR LÖJTNANT VID F 7 I SÅTENÄS.

Cooperative Key 2001 genomfördes i Bulgarien med 24 deltagande nationer. Sverige deltog med cirka 70 personer, Viggen och Hercules. Nedan ses bilder från fallskärmschoppning med TP-84 Hercules.

OPERATIVE KEY 2001
BULGARIA, PLOVDIV

Foto: André Caldenius & F 7 Transportflygenhet

Sjukvårdstjänst:

Dramatisk flyktingräddning

Coop Key var en bra övning för den svenska sjukvårdspersonalen på fyra personer. Den innebar arbetsuppgifter i internationell samverkan, vilket mycket väl kan bli situationen under en SWAFRAP-insats. Svensk sjukvårdspersonal har bra kompetens och goda språkkunskaper och samverkar lätt med andra länders sjukvård.

De förebyggande hälsoråden inför övningen visade sig riktiga. Koleravaccin hade rekommenderades före avresan för att minska problem med turistdiarré. Ändå drabbades cirka tio personer av två-tre dagars magsjuka.

I den medicinska övningen ingick att arbeta med olika typer av sjukvårdsinsatser samt i skadetransporter i helikoptrar och flygplan.

Särskilt minnesvärt var att följa med i helikoptrar till ett område där ett antal skadade flyktingar skulle tas om hand.

Efter landning på behörigt avstånd fick sjukvårdspersonalen invänta i skydd, medan US Marines och bulgariska fallskärmsjägare sökte sig fram, säkrade området och avväpnade infiltratörer. Flyktingarna lades på marken varefter sjukvårdsinsatsen skedde med en vakt ständigt skjutklar och vapnet riktat mot flyktingens huvud.

När sjukvårdens första åtgärder var klara, fördelades de skadade och sjukvårdspersonalen av en amerikansk Master Sergeant efter kontakt med Medical Control Center. Det var klara besked och mycket noga vilken "bird" man skulle få flyga i.

Sergeanten förklarade att han lärt sig sitt kärva sätt mot flyktingar i Kosovo, där det enligt honom var vanligt att flyktingar användes som bete för att locka hjälpanne trupper i bakhåll.

GUNNAR HÖRDING, LÄKARE VID F 7 I SÄTENÄS

Transportflyg:

Truppfällning från Hercules

Transportflygenheten ur F 7 deltog med en Hercules-besättning inklusive två hoppmästare ur FJS, två assessorer (utvärderare) och en man i TALCE-teamet (Tactical Airlift Control Element), som svarar för logistik, flygplans- och passagerarhantering.

Transport- och medevacflygplanen (medicinsk evakuering) var baserade på Krumovo. De bestod, förutom vår egen Hercules, av ytterligare två från Rumänien och en från Frankrike, en E-3D Sentry (AWACS) från Nato, en Fokker 60 från Nederländerna, en italiensk G.222 och en L-410 från Lettland. Värmlandet deltog med en L-410 och en An-26.

För det svenska transportflyget innebar övningen uteslutande truppfällningar, vilket innebar HAHO (high altitude high opening) och HALO (high altitude low opening) – båda från 12 000 fot samt låghöjdsfällningar ned till 400 fot.

Fallskärms hopparna kom från Bulgarien, Rumänien, Österrike, Frankrike och USA. Enstaka hopp genomfördes även av hoppare från AIRSOUTH och Försvarets överlevnadsskola (FÖS) plus en ur F 7:s Medic-enhet.

Utvärderingen av SWAFRAP C-130 visade att alla krav uppfylldes. Omdömet från utvärderingsteamets chef var: "highly professional".

Anledningen till att det för svensk del bara övades fällningar berodde på att de andra nationerna hade stora begränsningar inom området och i stället fick genomföra sjukvårdstransporter (MEDEVAC).

För den svenska transportflygpersonalen var Coop Key en positiv erfarenhet. Befattningshavare från AIRSOUTH och de utländska fallskärmsförbanden gav positiv feedback över vårt flexibla och interoperabla sätt att arbeta.

JERKER NILSSON

Flygunderhållstjänst:

Uniformen blev för varm

F 21:s 1. Flygunderhållskompani förberedde sig inför Coop Key genom att låta en representant delta i planeringskonferenserna rörande logistik.

På plats i Bulgarien bestod kompaniet av en flygunderhållspluton och en fototolkpluton. Totalt 29 personer, vilket motsvarar cirka hälften av kompaniet.

Övningen innebar en rejäl logistikövning, med transport av containrar, fordon och basmateriel via järnväg till Bulgarien. Det erfordrades också en väl fungerande planering för ombaseringen av flygplanen

från Luleå till Plovdiv, vilket krävde att mellanlandning skedde i Krakow, Polen.

Balanserade resurser

I Bulgarien genomfördes åtta flygplansföretag per dag, vilket innebar klargöring av AJSF 37, laddning, plundring och framkallning av flygfilm samt fototolkning.

Flygteknikerna genomförde även avhjälpande underhåll på AJSF 37 såsom radiofel, hydraulfel mm. Det blev också nödvändigt att göra viss reparation av tolkutröstning.

Den tekniska personalen upplevde att det under övningen rådde balans mellan uppgifter och resurser, trots en minimal personalstyrka som belastades maximalt.

En erfarenhet är också att m/90-uniformen inte är gjord för att bäras i varmt klimat. I varmare länder krävs en annan uniform.

Till sist bör nämnas att det på främmande baser krävs stor vaksamhet rörande FOD, dvs risken för att skador på materielen orsakad av främmande föremål. ●

ROGER MANNBERG, MAJOR VID F 21 I LULEÅ

Spaningsflyg:

Godkända för insats

Under Coop Key genomförde Nato en utvärdering av snabbinsatsförbandet SWAFRAP AJS37. 1. divisionen ur F 21 i Luleå ingår där som 231. Recce Squadron och utvärderingen avsåg förmågan att arbeta och samverka i en Nato-ledd operation. Resultatet blev klart godkänt.

I Coop Key var spaningsflygets uppgift att övna taktisk spaning som underlag för flyg- och markoperationer, där marksidan främst var i behov av terrängunderlag för insättning av specialförband.

Nato:s övningsledning var mycket imponerad av kvaliteten på bilder som togs med Viggens flygspanningsutrustning.

Den enda riktigt negativa anmärkning som framfördes mot förbandet var att endast en radio kan utnyttjas samtidigt i AJSF 37 Vigen. I multinationell miljö är det ett starkt önskemål att parallellt kunna utnyttja två radioapparater. Ett problem som dock blir åtgärdat genom att AJSF 37 nu förses med ny radioutrustning. ●

PETER ANDERSSON, KAPTEN VID F 21

Foto: André Caldenius

Combat Search and Rescue:

Undsättning i stridszon

Två svenska piloter identifieras och undsätts av ett CSAR-team som anlänt med helikopter under övningen Copp Key i Bulgarien.

Foto: Thor Cavalli-Björkman

tema höra ljudet från helikoptrar. Plötsligt ser de två rumänska bestyckade Puma-helikoptrar dyka upp, tätt följda av två österrikiska Bell 212 som landsätter ett CSAR-team. Snabbt omhändertar de den skadade piloten och för honom och hans kamrat i säkerhet.

Förloppet sker snabbt. Allt är över på några minuter och stillheten sänker sig åter över den bulgariska landsbygden och de två SERE-instruktörerna (Survival Evasion Resistance Escape) från USA och Sverige kan återgå till basen.

Måste tränas kontinuerligt

Vikten av att öva ett moment som detta kan inte nog framhållas. Den förra chefen för AF South, den pensionerade generallöjtnanten **Devol Rock Brett**, som blev nerskjuten under Vietnam-kriget, säger:

– I grunden måste man ha en bra SERE-utbildning och bra utrustning. Men det räcker inte, man måste också fortsätta träna SERE. Den utbildningen och träningen har räddat mitt liv två gånger.

För svensk del kan konstateras att vi är på rätt väg. Utbildningen för den flygande SWAFRAP-personalen håller hög internationell klass. De nya västarna och övrig nödutrustning likaså. Nu gäller det bara att få fram en CSAR-radio som ersättning för den befintliga nödradion.

På sikt måste målsättningen vara att all flygande personal i Försvarsmakten får en komplett SERE-utbildning, med kontinuerlig repetitionsutbildning, och att de alltid flyger med den nya nödutrustningen. ●

ARTIKELFÖRFATTAREN ÄR MAJOR OCH CHEF FÖR FÖRSVARSMAKTENS ÖVERLEVNADSSKOLA.

Ett av de moment som övades under Coop Key var räddning av nödställda flygare. Här deltog svensk personal, främst piloter men också en överlevnadsinstruktör.

AV THOR CAVALLI-BJÖRKMAN

CSAR, Combat Search and Rescue, ingick också som ett övningsmoment i Coop Key. Svenska piloter förutsattes vara nödställda på fientligt territorium och fick agera så att de kunde upptäckas av den specialutbildade räddningsstyrkan.

Så här gick det till: Två svenska piloter har tvingats hoppa över fientligt område. En av dem är skadad. En rotekamrat har observerat händelsen och rapporterat till stridsledningen "Magic" i ett AWACS-flygplan som låter honom stanna över området samtidigt som en CSAR-styrka i beredskap förbereds för insats.

Det dröjer inte länge innan piloterna blir uppropade via radio av "Sandy", en rote A-10 Thunderbolt II från US Air Force som övertar ansvaret för verksamheten i området och svarar för att eskortera fram helikopterna. De gör också en id-kontroll samt fastställer piloternas exakta position.

En stund senare kan de nödställda pilo-

